

N:o 12.

Ank. till Riksd. kansli den 20 mars 1905, kl. 2 e. m.

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 5 rörande väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning i fråga om inskränkning i söndagsarbete.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 201, hvilken blifvit till utskottet hänvisad, föreslå herrar *G. M. Sandin* och *M. Matsson*, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida och på hvad sätt söndagsarbete må kunna, utöfver hvad härom nu finnes stadgadt, på lagstiftningsväg ytterligare inskränkas, samt förelägga Riksdagen det förslag, som af sådan utredning kan föranledas.

Till stöd för sin hemställd framhålla motionärerna, hurusom söndagsarbets bedrifvande kunnat i flere civiliserade länder inskränkas genom lag och ordningsstadgar, utan att ekonomisk förlust däraf uppstått hvarken för den enskilde producenten eller för nationen. Vid öfvergång från en oafbruten följd af arbetsdagar till sex dagars arbetsvecka och söndagshvila hade det äfven visat sig, att antalet sjukdoms- och olycksfall bland arbetarne minskats, hvilket förhållande yunne sin förklaring af den omständigheten, att olycksfallen oftast berodde på slöhet och bristande aktsamhet hos arbetare, som saknat nödig hvila och fördenskull icke kunnat vara tillräckligt vaksamma.

Lagar och bestämmelser om söndagshvila hade, enligt motionärernas uppgift, blifvit under de senaste tio åren utfärdade eller fullständiga i Tyskland, Österrike, Holland, Rumänien och Nya Zeeland, och i Frankrike bebådades ett dylikt lagförslag. England påvisas dock vara det land, där uppfattningen om söndagshvilans behöflighet gripit djupast in i allmänhetens åskådningssätt och fått det lyckligaste uttrycket i lagstiftningen. Hos oss behandlades frågan om lagstadgad söndagshvila af 1888 års kyrkomöte, som aflät en skrifvelse i ämnet till Kungl. Maj:t, äfvensom vid 1900 års riksdag.

Motionärerna befara, att särskildt vissa slag af våra industriarbetare skola under industrialismens utveckling kunna urarta från själfständigt tänkande och handlande individer till viljelösa arbetsmaskiner och osjälfständiga medborgare, därest dem icke bereddes tillfälle att under söndagarna mer än nu är fallet vara sig själfva samt söka sin andliga utveckling och stärka sin kroppsliga hälsa. Men ville man bereda allmänheten ökad tillfälle till söndagshvila, låge det vikt uppå, att icke den fria söndagen i stället för att blifva en rekreationsdag komme att erbjuda tillfälle och lockelse till ökad våld på själs- och kroppskrafterna, hvarför man än ytterligare torde böra inskränka rättigheten att på sön- och helgdagar hålla offentliga lokaler öppna, där spritdrycker serveras.

Då det emellertid gäfves en del verksamhetsområden, där söndagsarbete vore oundgängligt eller icke utan synnerlig olägenhet kunde undvaras, måste alltid sådant arbete vara medgifvet, men möjlighet torde dock äfven i dessa fall finnas att så fördela arbetet, att hvar och en bereddes tillfälle att i någon mån njuta söndagshvila. Med sin motion säga sig motionärerna alltså icke hafva afsett någon afvikelse från den riktning, hvari utvecklingen under senare tid gått, utan vilja de blott främja fortgåendet på en långt förut i vår lagstiftning inslagen väg, som synes sammanfalla med nutida åskådningssätt.

Utskottet delar obetingadt motionärernas mening, att ytterligare åtgärder böra vidtagas för att åstadkomma inskränkning i söndagsarbetet. Ty de lagbestämmelser, vi för närvarande hafva till skydd för söndagshvila, synas, enligt vunnen erfarenhet, icke motsvara förefintliga behof. Såsom bevis härpå vill utskottet anföra några under den senaste tiden af Kungl. Maj:t fällda

domslut, hvilka på det närmaste beröra förevarande fråga. Enligt Kungl. Maj:ts utslag den 2 december 1892 är handel å sabbatstid med frukt, växter, konstgjorda blommor, krukor, korgar och buketthållare ej förbjuden. Loflig handel med vin och maltdrycker är enligt Kungl. Maj:ts utslag den 23 januari 1895 tillåten äfven på sabbatstid. Enligt Kungl. Maj:ts utslag den 1 mars 1901 kunde icke brådskannde arbete med iordningställande af last till fartyg under sabbatstid beläggas med ansvar, och ett liknande prejudikat förefinnes äfven beträffande allmänhetens betjäning med rakning och frisering å rakstuga enligt Kungl. Maj:ts utslag den 18 oktober samma år. I intet af dessa fall synes väl vara antagligt, att sådant nödtvång förefunnits, som gjort, att icke arbetet *kunnat* uppskjutas öfver sabbatstiden. Den invändning kan visserligen göras, att, om den arbetande frivilligt underkastar sig att förrätta söndagsarbete, detta må vara hans egen sak, men man förbiser därvid den stora frestelse, som ligger i hvarje ökad utsikt till förvärf, och att det alltid måste kvarstå som en oegentlighet, att icke från det allmännas sida sådana åtgärder vidtagits, som i möjligaste mån skydda den enskilde individen mot denna frestelse, då den förleder honom att till skada för sin andliga och kroppsliga hälsa uppoffra den så väl behöfliga söndagshvilan.

Frågan om söndagshvila är nämligen utan tvifvel såväl för den enskilde medborgaren som för samhället i sin helhet af den allra största betydelse. Vid ansträngande arbete äro de vanliga fristunderna på dygnet otillräckliga, för att de ämnen, som af organismen förbrukats, skola hinna ersättas, hvarför tid efter annan en eller flere fridagar äro behöfliga för att underhålla arbetskraften. Uraktlåtes detta, så förlorar organismen efter hand sin spännkraft och arbetsduglighet. För detta behöfves icke med nödvändighet något öfvermått af arbete eller ens ett särskildt tungt arbete, ty vid hvarje ihållande, kroppskrafterna i det hela motsvarande sysselsättning, vare sig denna är af kroppslig eller intellektuell art, aftaga småningom arbetsförmågan och arbetslusten samt inträder afmattning och förslappning. Huru snart en sådan reaktion inträder, beror på kraftförrådet, näringen, arbetets art och flerahanda yttre förhållanden.

Erfarenheten har därvid i alla tider visat, att efter loppet af vissa arbetsdagar bör följa en hel hvilodag, och har man därvid funnit den sjunde dagen vara den lämpligaste. Såsom bevis härför

brukar anföras, att de folk, hvilka strängast iakttaga söndagsfirandet, utmärkt sig genom ihärdighet och arbetskraft, under det att de, hvilka icke aktat söndagen helig, förblifvit stående efter de förra i kraft och idoghet. Och när man under franska revolutionen sökte införa den tionde dagen såsom hvilodag i stället för den sjunde, befanns detta vara så stridande mot naturens ordning, att man snart åter måste uppgifva denna nyhet.

Söndagen blir dock först en verklig hvilodag, när alla klasser af befolkningen hålla och fira den såsom sådan. En allmän och gemensam hvilodag måste söndagen vara, på det att hvar och en, såvidt möjligt, må till både kropp och själ kunna lösgöra sig från arbetets tunga och finna glädje och vederkvickelse i hvilan; på det att den under veckan instängde arbetaren må få tillfälle att vistas i den fria naturen och hämta frisk luft, friska krafter och nytt lefnadsmod; att hufvudern må förunnas att en dag ostörd få lefva med sin familj; att de tjänande medlemmarna i samhället må kunna deltaga i familjelifvets helgd eller, där så icke kan ske, inom föreningar eller dylika samkväm söka ersättning härför. Söndagens gemensamma firande väcker äfven sinnena inbördes till religiös gemensamhet och moralisk förkofran samt bidrager därigenom att afhålla den enskilde individen från att söka sin förströelse i sinnliga njutningar, hvilka icke allenast beröfva honom söndagshvilans välgörande verkningar, utan leda honom förr eller senare, om därmed fortsättes, till såväl kroppsligt som andligt förfall, under det att ett värdigt firande af söndagen lifvar själ och sinne, förnyar arbetskraften, befordrar hälsan samt förlänger och förädlar lifvet.

Det måste alltså, enligt utskottets uppfattning, vara statens oafvisliga plikt att, hvad på densamma ankommer, befordra söndagshvilan och inskränka söndagsarbetet. Ansatser härtill hafva också vid flere tillfällen blifvit gjorda.

Redan vid 1888 års kyrkomöte väcktes sålunda denna fråga på tal, hvarvid kyrkomötet i skrifvelse till Kungl. Maj:t den 3 oktober samma år anhöll, dels att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga sådana åtgärder, att åt hvar och en i statens tjänst och arbete anställd person måtte beredas tillfälle att åtminstone hvarannan söndag deltaga i församlingens gudstjänst, dels att Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke personer, anställda vid sådana enskilda arbetsföretag, där det arbete som bedrefs icke kunde tåla uppskof, måtte, på det att tillfälle skulle kunna dem beredas

att deltaga i församlingens gudstjänst, genom lag tillförsäkras frihet från arbete åtminstone hvarannan söndag.

Vid 1900 års riksdag inkommo i Andra Kammaren icke mindre än tre olika motioner med hemställan om åtgärders vidtagande för beredande af utsträckt sabbatshvila åt vissa klasser af statstjänstemän och betjante m. m., hvilken hemställan bifölls af Andra Kammaren, men afslogs i den Första, emedan framställningen där inkommit så sent, att vederbörande utskott ej medhann att ägna en »sådan granskning af denna viktiga och omfattande fråga, som med dess remiss till utskottet måste vara afsedd». Emellertid återkom ärendet äfven vid 1901 års riksdag och vann då bifall i båda kamrarna. I skrifvelse till Kungl. Maj:t framhöll Riksdagen i enlighet med de fattade besluten, att Riksdagen för sin del gillade den uppfattning, att hvarje samhällsmedlem såväl i fysiskt som andligt afseende hade vissa berättigade kraf på ledighet under större delen utaf sabbatsdagen samt att det tillkomme ett kristet samhälle att, föregående de enskilde arbetsgifvarne med ett efterföljansvärdt föredöme, bereda sina tjänare jämte lekamlig hvila möjlighet att deltaga i den allmänna gudstjänsten, hvarför Riksdagen hemställde, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida, på hvad sätt och i hvad mån nödig sabbatshvila, där sådan ej redan medgifvits, måtte kunna beredas åt tjänstemän och betjante vid postverket, statens järnvägar samt statens telegraf- och telefonväsen.

För att erhålla kännedom om de åtgärder eller beslut, som blifvit af Kungl. Maj:t vidtagna i anledning af berörda riksdags-skrifvelse, har utskottet vändt sig till den enligt § 46 i riksdagsordningen förordnade ledamoten af statsrådet med begäran om upplysning i denna del, och har herr statsrådet i skrifvelse af den 11 i denna månad (se bilagan) meddelat, att Kungl. Maj:t för frågans utredning redan den 24 maj 1901 tillsatte en af sakkunniga personer bestående kommitté, som den 28 april 1902 afgaf betänkande och förslag i ämnet, hvarefter underdåniga utlåtanden öfver förslaget infordrades från kungl. telegrafstyrelsen, kungl. generalpoststyrelsen och kungl. järnvägsstyrelsen. Sedan ärendet blifvit sålunda utredt, utfärdade Kungl. Maj:t den 11 december 1903 nådig kungörelse angående förändrad lydelse af § 6 i förnyade nådiga reglementet för telegrambefordringen i riket den 5 mars 1897, hvarigenom en viss inskränkning i afseende å tjänst-

göringstiden under sön- och helgdagar åstadkoms vid andra klassens telegrafstationer. Därjämte aflät Kungl. Maj:t nädiga bref den 11 december 1903 till generalpoststyrelsen och telegrafstyrelsen samt den 8 december 1904 till järnvägsstyrelsen angående anordningar för beredande af sabbatshvila åt personalen vid postverket och vid statens järnvägar samt åt viss personal vid telegrafverket, hvilka kungliga bref, till hvilka utskottet tillåter sig hänvisa, af herr statsrådet i afskrift bifogats ofvanberörda skrifvelse.

Genom dessa Kungl. Maj:ts beslut hafva sålunda tjänstemännen och betjante vid postverket äfvensom vid statens järnvägar samt vid statens telegraf- och telefonväsen vunnit någon lindring i sitt arbete under sön- och helgdagar. Men, såsom Riksdagen i sin skrifvelse till Kungl. Maj:t år 1901 uttryckligen framhållit, är det icke blott statstjänarnes utan äfven hvarje enskild samhällsmedlems rätt att njuta ledighet under större delen af sabbatsdagen, och tiden torde därför nu vara inne att tillse, huru detta önskemål må kunna vinnas, samt hvilka ytterligare lagstiftningsåtgärder äro erforderliga för att, om möjligt, bereda en och hvar tillfälle att i större omfattning, än som nu mångenstädes är fallet, njuta hvila från arbete under sön- och helgdagar.

På grund af det nu anförda får utskottet alltså i likhet med motionärerna hemställa,

att Andra Kammaren ville för sin del besluta, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, huruvida och på hvad sätt söndagsarbete må kunna, utöfver hvad därom nu finnes stadgadt, på lagstiftningsväg ytterligare inskränkas, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill denna utredning kan gifva anledning.

Stockholm den 20 mars 1905.

På utskottets vägnar:

K. H. GEZ. von SCHÉELE.

Till Riksdagens Andra Kammares andra tillfälliga utskott.

Med anledning af Eder i skrifvelse till mig den 27 februari 1905 gjorda anhållan om upplysning rörande de åtgärder eller beslut, som blifvit af Kungl. Maj:t vidtagna i anledning af 1901 års Riksdags till Kungl. Maj:t aflåtna skrifvelse angående utsträckt sabbatshvila åt vissa statstjänstemän och betjante, får jag härigenom meddela följande.

Med anledning af berörda riksdagsskrifvelse tillsatte Kungl. Maj:t den 24 maj 1901 en af sakkunniga personer bestående kommitté med uppdrag att verkställa utredning, huruvida, på hvad sätt och i hvad mån nödig sabbatshvila, där sådan ej redan medgifvits, skulle kunna beredas åt tjänstemän och betjante vid postverket, statens järnvägar samt statens telegraf- och telefonväsen.

Sedan denna kommitté afgifvit betänkande och förslag i ämnet samt kungl. telegrafstyrelsen, kungl. generalpoststyrelsen och kungl. järnvägsstyrelsen därefter afgifvit infordrade underdåniga utlåtanden i ärendet, har Kungl. Maj:t dels låtit utfärda nådig kungörelse den 11 december 1903 angående förändrad lydelse af § 6 i förnyade nådiga reglementet för telegrambefordringen i riket den 5 mars 1897, dels ock aflåtit särskilda nådiga bref berörda den 11 december 1903 till generalpoststyrelsen och telegrafstyrelsen samt den 8 december 1904 till järnvägsstyrelsen angående anordningar för beredande af sabbatshvila åt personalen vid postverket och vid statens järnvägar samt åt viss personal vid telegrafverket.

Ett exemplar af ofvanberörda kommittébetänkande samt nådiga kungörelse äfvensom bestyrkta afskrifter af ofvannämnda nådiga bref af den 11 december 1903 och den 8 december 1904 öfverlämnas härmed, hvarjämte den vid Eder skrifvelse fogade motion återställes.

Stockholm den 11 mars 1905.

K. S. HUSBERG.

Afskrift.

Oscar etc. — — Vår ynnest etc. — — Den 28 april 1902 har den af Oss i nåder tillsatta kommittén för verkställande af utredning i fråga om utsträckt sabbatshvila åt tjänstemän och betjante vid postverket, statens järnvägar samt statens telegraf- och telefonväsen afgifvit underdånigt utlåtande. I detta utlåtande har kommittén förmält sig vid frågans lösning hafva utgått från vissa allmänna synpunkter, hvilka, i hvad de afse postverket, af kommittén sammanfattats sålunda: att ledighet hvarannan sön- och helgdag syntes, med vissa af omständigheterna nödvändiggjorda undantag, kunna beredas dem af personalen vid de fasta kommunikationsanstalterna och därmed jämförlig personal, som icke redan vore i åtnjutande af dylik ledighet, men att beträffande den ökade personalen vid postverket ledighet i nämnda omfattning icke syntes annat än i undantagsfall kunna beredas densamma; att, ehuru kommittén icke kunnat föreslå, att sistnämnda personal beredes ledighet till enahanda omfattning, som den öfriga personalen, kommittén därvid emellertid förutsatt, att en dylik anordning komme att af vederbörande vidtagas, allt efter som omständigheterna sådant medgäfvé; att vid genomförandet af ifrågavarande reform det, å ena sidan, syntes böra tagas hänsyn därtill, att statsverket icke åsamkades allt för stora och betungande utgifter, men att det, å andra sidan, syntes böra så fogas, att allmänhetens berättigade kraf på betjänande äfven under sön- och helgdagar icke åsidosattes, äfvensom att det slutligen i personalens eget intresse syntes böra föranstaltas, att icke någon minskning i inkomster genom utsträckt sabbatshvila tillskyndades personalen i nämnvärd mån; samt att kommittén i fråga om statsverkets utgifter för ändamålet förutsatt, att utsträckt sabbatshvila skulle, där den icke kunde anordnas allenast genom förändring i tjänstgöringen, vinnas genom tillfälligt anlåtande af inom eller utom verken stående personer.

I fråga om tjänstgörings- och andra anordningar under sön-

och helgdagar har kommittén, beträffande postverket, ansett, att de med telegrafanstalt i Stockholm och Göteborg förenade filialpostkontoren borde stängas klockan fyra eftermiddagen; att behandlingen af ankomna inkasseringsförsändelser å postanstalterna borde kunna utan olägenhet uppskjutas till nästföljande söckendag; att sådan anordning borde vidtagas, att uppskof med vissa redovisnings- och räkenskapsarbeten lämnades; att till en början en och annan postlägenhet torde kunna indragas eller ersättas med annan postbefordran samt efter hand ytterligare åtgärder i sådan riktning borde vidtagas; att, under det någon förändring i afseende å de nuvarande anordningarna rörande tidningsprenumeration icke borde vidtagas, däremot arbetet med tidningars förskrifvande borde kunna uppskjutas till nästföljande söckendag; att ledighet hvarannan sön- och helgdag borde beredas dem af personalen vid de fasta postanstalterna, som icke redan vore i åtnjutande af dylik ledighet; att den del af den åkande järnvägspostpersonalen, som icke åtminstone hvar fjärde dag — sålunda jämväl hvar fjärde söndag — vore, efter fullbordad resetur, under mer än 24 timmar i sträck befriad från att påbörja ny resetur, borde, med visst undantag, tilldelas ledighet i nämnda omfattning; samt att de landsvägspost beledsagande vaktbetjante, som icke hade någon dag fullständigt ledig, borde på visst angifvet sätt beredas ledighet hvarannan eller hvar tredje söndag.

Till följd af nådig remiss hafven I uti detta ärende, såvidt detsamma angår postverket, den 18 december 1902 afgifvit underdånigt utlåtande och därvid anført, att I till alla delar instämde i hvad kommittén yttrat angående behofvet i allmänhet af söndagsledighet för postpersonalen och att I höllen före, att denna förmån borde komma personalen till del i sådan utsträckning, som kommittén föreslagit, utan att personalen behöfde vidkännas minskning i inkomster. Med afseende därå att kommittén framhållit, att ledighet under visst antal sabbatsdagar kunde genom förändrad tjänsteindelning beredas tjänstemän vid åtskilliga uppgifna postkontor, haden I meddelat samtliga distriktschefer föreskrift att tillse, att, för åstadkommande af utsträckt söndagsledighet, sådana förändringar beträffande tjänsteindelningen blefve vid ifrågavarande postanstalter vidtagna, som kunde genomföras utan afsevärd olägenhet. Hvad anginge de af kommittén föreslagna anordningar beträffande tjänstgöringen, ansågen I, att hvarken från postverkets eller från allmänhetens sida, såvidt densamma därå berördes, kunde vara något vä-

sentligt att däremot erinra; och hafven I dels, beträffande ifrågasatt indragning af en eller annan postlägenhet å söndagar, tillkännagifvit, att åtgärder i detta syfte blifvit på försök vidtagna inom särskilda postdistrikt, dels ock, vidkommande ifrågasatt uppskof med vissa redovisnings- och räkenskapsarbeten, förmått, att I voren betänkte att i detta hänseende utfärda föreskrifter, ågnade att i ännu större utsträckning än enligt kommitténs förslag bereda lättnad i söndagsarbetet. Men hvad än genom särskilda tjänstgöringsföreskrifter och genom ändring i den vid vissa postkontor hittills följda arbetsindelnings kunde för ifrågavarande ändamål åtgöras, vore likväl, för att möjliggöra sabbatshvila för postpersonalen i allmänhet i oförmålda utsträckning, erforderligt, att inom eller utom postverket stående personer mot särskild ersättning af postmedlen å sabbatsdagarne anlitas såsom vikarier för de tjänstbefriade postfunktionärerna. För att postfunktionärerne måtte komma i åtnjutande af nu ifrågasatta söndagsledighet, borde emellertid, i likhet med hvad beträffande semesterförmån vore stadgadt, gälla såsom villkor, att ledighet finge åtnjutas i den mån sådant pröfvades kunna ske utan hinder för göromålens gång.

Detta ärende hafve VI nu i näder låtit OSS föredragas; och vilje härigenom bemyndiga Eder att vidtaga anordningar jämväl genom anställandet, där sådant erfordras, af extra personal, för beredande åt tjänstemän och betjante vid postverket af ledighet under sön- och helgdagar i den omfattning, kommittén föreslagit, då sådant utan hinder af göromålens behöriga gång kan äga rum.

Stockholms slott den 11 december 1903.

OSCAR.

Hjalmar Westring.

Till generalpoststyrelsen, ang. anordningar för beredande af sabbatshvila åt personalen vid postverket.

Vidimeras
ex officio:
Carl Olof Aulin.

(Afskrift.)

Oscar etc. — — Vår ynnest etc. — — Den 28 april 1902 har den af Oss i nåder tillsatta kommittén för verkställande af utredning i fråga om utsträckt sabbatshvila åt tjänstemän och betjante vid postverket, statens järnvägar samt statens telegraf- och telefonväsen afgifvit underdånigt utlåtande. I detta utlåtande har kommittén förmält sig vid frågans lösning hafva utgått från vissa allmänna synpunkter, hvilka, i hvad de afse telegrafverket, af kommittén sammanfattas, sålunda: att ledighet hvarannan sön- och helgdag syntes, med vissa af omständigheterna nödvändiggjorda undantag, kunna beredas dem af personalen vid de fasta kommunikationsanstalterna och därmed jämförlig personal, som icke redan vore i åtnjutande af dylik ledighet; att vid genomförandet af ifrågavarande reform det, å ena sidan, syntes böra tagas hänsyn därtill, att statsverket icke åsamkades alltför stora och betungande utgifter, men att det, å andra sidan, syntes böra så fogas, att allmänhetens berättigade kraf på betjänande äfven under sön- och helgdagar icke åsidosattes, äfvensom att det slutligen i personalens eget intresse syntes böra föranstaltas, att icke någon minskning i inkomster genom utsträckt sabbatshvila tillskyndades personalen i nämnvärd mån; samt att kommittén i fråga om statsverkets utgifter för ändamålet förutsatt, att utsträckt sabbatshvila skulle, där den icke kunde anordnas allenast genom förändring i tjänstgöringen, vinnas genom tillfälligt anlåtande af inom eller utom verket stående personer.

I fråga om tjänstgörings- och andra anordningar under sön- och helgdagar, har kommittén, beträffande telegrafverket, ansett, att inskränkning i tiden för öppethållandet af telegrafverkets stationer icke borde, med nedan angifna undantag, äga rum; att telegram-expeditionen borde å de telegrafstationer, vid hvilka icke finnes anställda telegraftjänstemän till så stort antal, som erfordrades för beredande åt dem af ledighet hvarannan sön- och helgdag, försiggå delvis medelst telefon; att samtliga filialstationer i Stockholm med

undantag af stationen vid Karlavägen, äfvensom de tre filialstationerna i Göteborg borde stängas klockan 4 eftermiddagen; att tiden för öppethållandet af stationen i Sandhamn borde, i hvad afsåge telefontjänstgöringen, inskränkas till klockan 8—10 förmiddagen och klockan 1—6 eftermiddagen; att ledighet hvarannan sön- och helgdag borde beredas samtliga telegraftjänstemän och telefonister, hvilka icke redan vore i åtnjutande af ledighet i denna omfattning; att telegrambärarepersonalen, med undantag af de telegrambärare i Stockholm, Göteborg och Malmö, hvilka utbure ankommande telegram enligt beting, borde beredas ledighet hvarannan sön- och helgdag, men att sistnämnde telegrambärare borde beredas ledighet endast hvar tredje dylik dag; samt att tjänstgöring för såväl telegraftjänstemännen och telefonisterna som ock betjante vid stationerna borde ordnas i enlighet med ett af kommittén för personalen vid hvarje station uppgjort detaljeradt förslag.

Till följd af nådig remiss hafven I uti detta ärende, såvidt detsamma angår telegrafverket, den 21 november 1902 afgifvit underdånigt utlåtande, däruti I anført, att I ansågen den af kommittén föreslagna omfattningen af sabbatshvila åt telegrafverkets personal vara med afseende å närvarande förhållanden synnerligen väl afpassad.

Beträffande åter sättet för beredande af den sålunda ifrågasatta sabbatshvilan, hafven I, som funnit den af kommittén i detta hänseende föreslagna anordningen, att för söndagstjänstgöring anställa telefonister vid telegramexpedition och i sammanhang därmed för sådan expedition anlita telefonering, icke lämpligen böra i den utsträckning, som kommittén åsyftat, användas, på anförda grunder ansett hinder ej böra möta för beredande åt samtliga tjänstgörande vid telegrafstationer med hel dagtjänst af sabbatshvila i den föreslagna omfattningen genom att vid dem af dessa stationer, där endast två eller tre tjänstemän vore anställda, inskränka tjänstgöringstiden till sju timmar per sabbatsdag, hvilken tid lämpligen borde fördelas i tre perioder. Vid telegrafstationerna med inskränkt dagstjänst, hvilka under sön- och helgdagar hölles öppna allenast tre timmar och därunder hade högst obetydlig telegramvexling, syntes någon nämnvärd olägenhet icke böra uppstå af att under hvarannan sabbatsdag låta telegrafkorrespondensen befordras med telefon.

I afseende å kommitténs förslag rörande inskränkning af tiden för öppethållande af filialstationerna i Stockholm, med undantag af stationen vid Karlavägen, och i Göteborg, hafven I förmält, det I

villen meddela föreskrift därom, att sådan inskränkning kunde vid dessa stationer vidtagas samtidigt som sabbatshvila trädde i verket för hela stationspersonalen i öfrigt.

Detta ärende hafve VI nu i nåder låtit oss föredragas; och vilje VI, som låte utfärda nådig kungörelse angående förändrad lydelse af § 6 i förnyade nådiga reglementet för telegrambefordringen i riket den 5 mars 1897, härigenom bemyndiga Eder att vidtaga anordningar, jämväl genom anställandet, där sådant erfordras, af extra personal, för beredande åt tjänstemän och betjante vid telegrafstationerna och telefoncentralstationerna af ledighet under sön- och helgdagar i den omfattning, kommittén föreslagit, då sådant utan hinder af göromålens behöriga gång kan äga rum.

Stockholms slott den 11 december 1903.

OSCAR.

Hjalmar Westring.

Till telegrafstyrelsen, angående anordningar i fråga om sabbatshvila åt viss personal vid telegrafverket.

Vidimeras
ex officio:
Carl Olof Aulin.

(Afskrift.)

Oscar etc. — — Vår ynnest etc. — — Den 28 april 1902 har den af Oss i nåder tillsatta kommittén för verkställande af utredning i fråga om utsträckt sabbatshvila åt tjänstemän och betjante vid postverket, statens järnvägar samt statens telegraf- och telefonväsen afgifvit underdånigt utlåtande. I detta utlåtande har kommittén förmått sig vid frågans lösning hafva utgått från vissa allmänna synpunkter, hvilka af kommittén sammanfattats sålunda:

att ledighet hvarannan sön- och helgdag syntes, med vissa af omständigheterna nödvändiggjorda undantag, kunna beredas dem af personalen vid de fasta kommunikationsanstalterna och därmed jämförlig personal, som icke redan vore i åtnjutande af dylik ledighet, men att beträffande den åkande personalen ledighet i nämnda omfattning icke syntes annat än i undantagsfall kunna beredas densamma;

att, ehuru kommittén icke kunnat föreslå, att sistnämnda personal bereddес ledighet till enahanda omfattning, som den öfriga personalen, kommittén därvid emellertid förutsatt, att en dylik anordning komme att af vederbörande vidtagas, allt efter som omständigheterna sådant medgäfvе;

att vid genomförandet af ifrågavarande reform det, å ena sidan, syntes böra tagas hänsyn därtill, att statsverket icke åsamkades allt för stora och betungande utgifter, men att det, å andra sidan, syntes böra så fogas, att allmänhetens berättigade kraf på betjänande äfven under sön- och helgdagar icke åsidossattes, äfvensom att det slutligen i personalens eget intresse syntes böra föranstaltas, att icke någon minskning i inkomster genom utsträckt sabbatshvila tillskyndades personalen i nämnvärd mån;

samt att kommittén i fråga om statsverkets utgifter för ändamålet förutsatt, att utsträckt sabbatshvila skulle, där den icke kunde anordnas allenast genom förändring i tjänstgöringen, vinnas genom tillfälligt anlåtande af inom eller utom verket stående personer.

Vidkommande särskildt statens järnvägar har kommittén i fråga om tjänstgörings- och andra anordningar under sön- och helgdagar ansett, att, med undantag af transporter af färska varor och lefvande djur, stycke gods försändelser å korta håll kunde indragas; att inskränkning i vagnslasttrafiken icke kunnat förordas; att något allmänt gällande förbud mot transport af tomvagnar icke kunnat tillstyrkas, men att befordran af tomvagnar icke borde, annat än då sådant visat sig af behovet särskildt påkalladt, äga rum och att alltså, såvidt möjligt, sådana åtgärder borde vidtagas, att befordringen af dylika vagnar ägde rum endast å söckendagar; att extra malmtåg å Gellivarebanan Malmberget—Luleå icke borde anordnas åtminstone under sådana tider af året, då utskeppning af malm icke försigginge; att ett generellt förbud i fråga om anordnande af öfriga extra godståg icke kunnat föreslås, men att extra godståg borde, endast då sådant visat sig oundgängligen nödvändigt, anordnas, att, beträffande profkörning af lokomotiv och vagnar, kommittén funnit ett annat uttalande än hvad kommittén gjort i fråga om de extra godstågen icke vara erforderligt; att, vid det förhållande att I numera i fråga om befordringen af explosivt gods träffat sådana anordningar, att transporter där af icke mera skulle äga rum under söndagar, något förslag i ämnet ej behöft framställas, men att kommittén emellertid i samband härmed ville uttala, att transporter under dessa dagar af eldfarliga oljor och frätande syror borde i görigaste mån inskränkas; att något förslag angående meddelandet af vare sig några särskilda bestämmelser i fråga om stationernas öppen-hållande för privattelegrafering eller några nya bestämmelser utöfver dem, som i fråga om tiderna för stationernas öppen-hållande för mottagande och utlämning af paket och ilgods samt postförsändelser för närvarande vore gällande, icke vore erforderligt; att stängning af stationer å vissa angifna bilinjer kunde under en del af dagen utan större olägenheter verkställas; att vissa särskildt angifna blandade tåg och godståg kunde antingen helt och hållet indragas eller ock anordnas fakultativt, i senare fallet utan att medföra personvagnar; att ett generellt förbud mot anordnande af extra persontåg med särskildt aftalad nedsättning i biljettpriset icke borde utfärdas; att ledighet hvarannan sön- och helgdag borde beredas dem af banbevakningspersonalen och den stationära personalen vid maskin-afdelningen samt trafikafdelningens stationspersonal, hvilka icke redan vore i åtnjutande af dylik ledighet, med iakttagande af vissa utaf

kommittén ifrågasatta anordningar och med beräkning af vikariatsersättning efter vissa angifna grunder; och att maskin- och trafikafdelningarnas tågpersonal borde, i den mån densamma icke redan åtnjöte fullt dygns ledighet hvar fjärde söndag, tilldelas ledighet till denna omfattning, jämväl med iakttagande af vissa anordningar och med beräkning af vikariatsersättning på visst angifvet sätt.

Till följd af nådig remiss hafven I uti detta ärende, såvidt detsamma angår statens järnvägar, afgifvit underdånigt utlåtande af den 19 december 1903 och däruti, bland annat, beträffande kommitténs förslag om inställande af extra malmtåg å Gellivarebanan Malmberget—Luleå åtminstone under sådana tider af året, då utskeppning af malm icke försigginge, framhållit, att inställandet af dessa tåg skulle hafva till följd, att den personal, som medföljt malmtåg från Luleå dagen före sön- eller helgdag, finge tillbringa sön- eller helgdagen borta från sitt hem i Gellivare, Nattavara, Lakaträsk eller Boden, och att denna anordning säkerligen icke skulle vara till fördel för personalen, men att I emellertid fortfarande, såsom hittills, skullen söka i möjligaste mån inskränka dessa tåg under ifrågasvarande dagar.

Sedan därefter styrelsen för Svenska järnvägsmannaförbundet inkommit med en till Oss ställd skrift i ämnet, hafve VI nu i nåder låtit detta ärende Oss föredragas och därvid funnit godt anbefalla Eder att, i den mån lämpligen ske kan, beträffande trafikens upprätthållande under sön- och helgdagar å statens järnvägar föranstalta därom:

att, med undantag för transporter af färska varor och levande djur, fraktstyrekegods å korta sträckor icke försändes inom vissa af Eder efter tågförbindelserna och lokala förhållanden å de olika linjerna bestämda områden;

att befordran af tomvagnar icke äger rum, annat än då sådant visar sig af behovet särskildt påkalladt;

att extra godståg, med undantag af malmtåg å sträckorna Malmberget—Luleå och Kiruna—Riksgränsen, äfvensom profkörning af lokomotiv och vagnar endast anordnas, då sådant visar sig oundgängligen nödvändigt;

att transporter af eldfarliga oljor och frätande syror i görigaste mån inskränkas;

att å de bilinjer, där en sådan anordning utan större olägenheter kan vidtagas, stationer hållas stängda under så stor del af dagen, som låter sig göra; samt

att blandade tåg och godståg, som med hänsyn till persontrafikens ringa omfattning kunna indragas, varda, därest de icke under alla förhållanden äro erforderliga för godstrafikens besörjande och därest icke indragning af desamma skulle på grund af andra omständigheter vålla olägenheter, antingen helt och hållet indragna eller ock anordnade endast vid de tillfällen, då så behöfves, och utan att medföra personvagnar.

Därjämte hafve VI funnit godt uppdraga åt Eder att vidtaga anordningar, jämväl genom anställandet, där sådant erfordras, af extra personal, för beredande åt tjänstemän och betjante vid statens järnvägar af ledighet under sön- och helgdagar i den omfattning, kommittén föreslagit, då sådant utan hinder för göromålets behöriga gång kan äga rum, samt med iakttagande, att ledigheten för tågpersonalen hvar fjärde söndag må i mån af behof kunna inskränkas till tjugo timmar, under förbehåll att ledigheten alltid omfattar tiden från klockan 9 förmiddagen till klockan 7 eftermiddagen. Hvilket Eder till kännedom och efterrättelse härigenom meddelas.

Stockholms slott den 8 december 1904.

OSCAR.

Hjalmar Westring.

Till järnvägsstyrelsen, angående anordningar för beredande af sabbatshvila åt personalen vid statens järnvägar.

Vidimeras
ex officio:
Carl Olof Aulin.